

ELINA SAARINEN

Uuden jätelain mukaan kuntien viranomaisten ja jätelautakuntien olisi pitänyt tehdä jätteenkuljetusta koskevat päätöksensä jo puoli vuotta sitten (toukokuun alkuun mennessä), mutta aikarajasta on myöhästetty monilla paikkakunnilla.

Sako- ja umpikaivolietteiden eli märkäjätteiden kuljetusjärjestelmää koskeva päätös pitäisi tehdä 293 kunnan osalta. Näissä päätös pitäisi tehdä siksi, että käytössä on kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetusmalli.

Kuljetusjärjestelmäpäätöksen tekee kunnan jätehuoltoviranomainen. Se on usein kuntien yhteinen jätelautakunta.

Käytännössä kuntien viranomaiset usein yhdistävät kuiva- ja märkäjätteiden kuljetusjärjestelmäpäätösprosessit. Ympäristöyritysten Liiton tekemän selvityksen mukaan lokakuun puolivälissä tilanne oli, että märkäjätteiden kuljetuksiin liittyvä päätös oli jo tehty koskien hieman yli 178 kuntaa. Lausuntovaiheessa se oli 45 kunnassa. Kunnista noin neljäosassa ei vielä

Ympäristöyritysten Liiton asiantuntija Pekka Loukola on seurannut tarkasti jätteenkuljetuspäätösten tekemistä jätehuoltoviranomaisissa ja kirjoittanut kymmeniä ellei satoja lausuntoja aiheesta.

Lietteiden kuljetusp solmussa oikeudessa

Päätökset sako- ja umpikaivolietteiden kuljetusjärjestelmistä ovat oikeuskäsittelyt viivästyttävät ratkaisuja entisestään.

lokakuun puolivälissä ollut aloitettu päätöksen valmistelu- ja lausuntovaihetta.

Esimerkiksi Vaasan seudulla ei vielä ole saatu pystyyn jätelautakuntaakaan, sitä viranomaiselintä, joka kuljetuspäätöksen todennäköisesti tekisi.

NYKYJÄRJESTELMÄ JATKUU

Tähän saakka enemmistö viranomaisista on päätenyt jatkamaan nykyjärjestelmää. Sako- ja umpikaivolietteiden kuljetukset tapahtuvat Suomessa siis pääosin kiinteistön haltijan järjestämänä vielä jatkossakin.

Kunnan kilpailuttamaan lietteiden kuljetusjärjestelmään on päätetty vastikään siirtyä Uuraisilla, HSY:n seudulla ja Pirkanmaan jätehuollon alueella. Viimeksi mainitusta päätöksestä on valitettu. Muista on tehty oikaisuvaatimukset, mutta ne on hylätty tai vedetty pois.

Valituksia on tehty myös niissä tapauksissa, joissa on pitäydytty kiinteistön haltijan järjestämässä kuljetuksessa. Nykyjärjestelmän jatkamisesta tehdyistä päätöksistä on valitettu ainakin Savonlinnan, Oulun, Jämsän, Saarijärven, Joensuun, Salon, Porvoon, Forssan ja Hankasalmen seuduilla.

RIITTÄVÄTKÖ PERUSTELUT?

Aiheen tulenherkkyydestä kertoo sekin, että luottamushenkilöt ovat monissa tapauksissa tehneet täysin päinvastaisen päätöksen kuin mitä asian esittelijä on esittänyt. Jos esittelijä on todennut selvityksissään, etteivät jätelain 37 pykälän edellytykset täyty jatkaa kiinteistön haltijan järjestämää kuljetusta, hän on suositellut siirtymistä kunnan kilpailuttamaan jätteidenkuljetukseen joko kuiva- tai märkäjätteissä tai molemmissa. Jätelautakunta on kui-

äätökset

pahasti myöhässä. Valitukset ja

tenkin päättänyt pitäytyä kiinteistön haltijan järjestelmässä.

Näin on tapahtunut esimerkiksi Oulun, Jämsän, Botnarioskin, Savonlinnan Ekoroskin, Joensuun, Saarijärven, Salon ja Porvoon seudun jätelautakunnissa.

”Tämä kuvaa sitä, että jätelain sanamuodot ovat sellaisia, että niitä voi tulkita kumpaan suuntaan vain. Poliittisilla päättäjillä on vahva asema tehdä omat päätöksensä. Pykälien mukaan lakituvassa ei voi määrätä alueelle jompaakumpaa järjestelmää”, Ympäristöyritysten Liiton asiantuntija **Pekka Loukola** näkee.

Hän on seurannut kuljetuspäätösten tekemistä tarkasti ja osallistunut aktiivisesti lausuntojen kirjoittamiseen ja tiedottamiseen. Ympäristöyritysten Liiton kanta on, että merkijäteiden kuljetukset sopivat huonosti kunnan kilpailuttaviksi.

”Kiinteistön haltijan järjestelmä on joustava. Siinä asiakastyytyväisyydestä pystytään huoleh-

Uutta jätelakia voi tulkita monella tavalla. Tämä näkyy sako- ja umpikaivolietteiden kuljetuspäätöksistä ja niiden valitus- ja oikeusprosesseista.

timaan paremmin kuin kunnan järjestelmässä”, Loukola sanoo.

”Tämä ei ole mielipidekysymys. Päätöksille on oltava perustelut: täyttyvätkö kuljetusjärjestelmän jatkamisen edellytykset vai eivät”, sanoo Kuntaliiton kehittämisinsinööri **Tuulia Innala**.

Hänen mielestään kuljetuspäätökset ovat politisoituneet liiaksi, eli kuljetuspäätöksissä on korostunut liikaa tarkoituksenmukaisuusharkinta eikä lakiin perustuva oikeusharkinta. Vaikeasta asiasta päättäminen on tullut uusien jätelautakuntien eteen turhan aikaisessa vaiheessa lautakuntatyötä.

”Ainakin puolet jätelautakuntien jäsenistä on ensimmäistä kertaa päättämässä jäteasioista. Heti toiminnan alkuun tuli päätettäväksi tällainen intohimoja ja riitaakin aiheuttava, iso asia. Tästä päättäminen vaatisi ymmärtämystä

selvästi ilmi, täyttyvätkö kuljetusjärjestelmän laillisuuden edellytykset.

Valitusprosessit ovat kuitenkin pitkiä. Yleensä oikeuspäätöstä saadaan odotella vuoden päivät. Näin hallinto-oikeudet alkaisivat purkaa valitussumaa ensi helmi-maaliskuussa. Siihen saakka kuljetukset hoituvat nykyjärjestelmillä.

LAKIMIEHET
ERI LINJOILLA

Tosin oikeuden päätöksään ei aina merkitse, että kuljetusolmu aukeaisi. Savonlinnan seutu sai elokuun puolivälissä Kuopion hallinto-oikeudelta ensimmäisen ratkaisun kuljetusjärjestelmäpäätöksestä tehtyyn valitukseen. Ratkaisu kuului: väärä valitusosoitus.

Tämä tarkoittaa, että jätelautakunnan olisi pitänyt pyytää tekemään asiasta ensin lautakunnalle oikaisupäätös. Vasta oikaisun käsitte-lystä tehdystä päätöksestä voi valittaa hallinto-oikeuteen.

”Jos muilla hallinto-oikeuksilla on sama linja, voi olla, että muistakin valituksista saadaan

”Turhaa mustamaalaamista”

■ Ympäristöyritysten Liitto on närkästynyt väitteistä, joiden mukaan kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetusjärjestelmä ei toimi. Järjestelmää on kritisoitu siitä, että sen kautta on mahdotonta valvoa, hoitavatko mökkiläiset lietteidensä kuljetuksista sopimisen asianmukaisesti toimivan kuljetusryttäjän kanssa.

”On heitelty, että kiinteistön haltijan järjestelmässä naapuri hakisi jätteet kossupullopalkkaa vastaan, tai että traktoriyrittäjä kippaisi lietteet metsään. Tällaiset heitot ovat asiattomia ja surullisia eikä niitä saisi käyttää toisen kuljetusjärjestelmän mustamaalaamiseen”, sanoo Ympäristöyritysten Liiton vt. toimitusjohtaja **Pia Vilenius**. Hänen mukaansa yksittäiset väärinkäyttötapaukset ovat mahdollisia kummassa tahansa kuljetusjärjestelmässä, eivätkä ne ole järjestelmävalinnasta riippuvaisia.

”Nykylaki velvoittaa rekisterin pitämiseen eikä väärinkäytösten pitäisi olla edes mahdollisia”, Vilenius huomauttaa.

Ympäristöyritysten Liiton asiantuntija **Pekka Loukolan** mukaan on paitsi yhteiskunnan, myös ympäristöalan yrittäjien etu toimia lain ja ympäristövelvoitteiden mukaisesti.

”Me nimenomaan haluamme, että yksittäisiin väärinkäytöksiin puututaan ympäristöririkoksina”, Loukola korostaa.

jätehuollon kokonaisuudesta”, Innala tulkitsee.

Kuntaliitto on ohjeistanut viranomaisia erityisesti siitä, että päätösprosessi menisi laillisesti ja asianmukaisesti.

”Jätelain pykälän kirjaaminen päätökseen ei ole riittävä perustelu, vaan vaihtoehtoja on tarkasteltava ja perusteltava aidosti. Vain näin päätöksillä on menestymisen mahdollisuuksia valitusprosesseissa”, Innala toteaa.

Hän epäileekin, että osa päätöksistä palautuu vielä oikeusprosesseista takaisin viranomaiskäsitteilyyn, koska perusteluista ei käy tarpeeksi

samanlaisia ratkaisuja. Jätelautakuntien on siis ensin käsiteltävä oikaisuvaatimukset, eikä valituksia voi siirtää suoraan hallinto-oikeuteen”, Loukola ennakoii.

Innalan mukaan Kuntaliiton lakimiehet ovat Kuopion hallinto-oikeuden kanssa asiasta eri mieltä.

”Meidän mielestämme päätöksistä tulisi valittaa suoraan hallinto-oikeuteen ilman oikaisuvaatimusvaihetta. Tästä asiasta on kahdenlaista tulkintaa. Olisi hyvä, jos asia olisi sanottu selvemmin jätelaissa”, Innala miettii. ■